



MATEA RADAKOVIĆ, univ. mag. philol. iapon. et hist.

matea.radakovic@unipu.hr  
Odsjek za povijest i Odsjek za azijske studije  
Filozofski fakultet u Puli  
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska

## IN MEMORIAM – MIROSLAV BERTOŠA

In memoriam, Nekrolog  
In memoriam, Obituary

Primljeno/Received: 28. 11. 2023.  
Prihvaćeno/Accepted: 4. 12. 2023.

Dana 24. kolovoza 2023., u 86. godini života, napustio nas je jedan od najuglednijih hrvatskih povjesničara, prof. dr. sc. Miroslav Bertoša. Mnogo je već toga rečeno o ovom vrsnom znanstveniku, kako o njegovom o njegovom bogatom opusu i svemu čime je zadužio hrvatsku, a naročito istarsku, historiografiju, tako i njegovim istraživačkim i predavačkim sposobnostima koje su se urezale u sjećanje svima koji su ga poznavali.

Prof. dr. sc. Miroslav Bertoša rođen je 17. svibnja 1938. u Beogradu, a 1947. preselio se u Pulu gdje je dvije godine kasnije završio osnovnu školu, a potom i gimnaziju 1957. godine. Visokoškolsko obrazovanje započeo je na Pedagoškoj akademiji u Puli diplomirajući povijest s književnošću 1963. godine. Potom je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1966. diplomirao povijest. Svoj je akademski put nastavio na Filozofskom fakultetu u Zagrebu obranivši doktorsku disertaciju pod naslovom *Gospodarske i etničke prilike u mletačkom dijelu Istre u doba kolonizacije (XVI-XVII st.)* 1981. godine. Prof. dr. sc. Bertoša usavršavao se i van granica Hrvatske pa je tako u dva navrata, 1985. i 1989., boravio na višemjesečnim specijalističkim tečajevima na *L' Ecole des Hautes*

*Etudes en Sciences Sociales* u Parizu. Osim toga, 1992. boravio je i na *Istituto di Storia della Società e dello Stato veneziano* i *Istituto „Venezia e l’ Oriente“* mletačke *Fondazione Giorgio Cini*.

Da se prof. dr. sc. Bertoša istaknuo kao kvalitetni stručnjak već u ranim danima svog akademskog života govori i činjenica da je od studenog 1963. do rujna 1969. radio kao asistent na Pedagoškoj akademiji u Puli. Nadalje, 1981. promaknut je u zvanje znanstvenoga suradnika u Zavodu za povijesne i društvene znanosti Hrvatske (tada Jugoslavenske) akademije znanosti i umjetnosti u Rijeci, u Područnoj jedinici Zavoda u Puli. U zvanje znanstvenoga savjetnika izabran je 1986., a 1993. postaje i redovitim profesorom Pedagoškoga (kasnije Filozofskog) fakulteta u Puli. Od 1995. do 1998. obnašao je dužnost generalnog konzula Republike Hrvatske u Trstu, a 1999. imenovan je upraviteljem Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci (s Područnom jedinicom u Puli).

Prof. dr. sc. Bertoša bio je i honorarni voditelj puljskoga Centra Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar iz Zagreba i glavnim istraživačem znanstvenoga projekta *Istarski Hrvati: između potisnutog identiteta i usporene integracije*. Između ostalog, bio je i glavni istraživač i voditelj projekta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli *Elitne i marginalne skupine u Istri od XVI. do XVIII. stoljeća*, a u dva mandata bio jedan je od trojice dopredsjednika Hrvatskoga nacionalnoga komiteta za povijest. Njegov bogati životopis uključuje i članstvo u Hrvatskom odboru UNESCO-a te djelovanje kao član predsjedništva Hrvatskog odbora za povijesne znanosti koji je radio na organiziranju Prvoga kongresa hrvatskih povjesničara.

Jednako bitno za spomenuti je poticaj i ulogu prof. dr. sc. Bertoše u osnivanju dvopredmetnog studija povijesti na Filozofskom fakultetu u Puli 1994. godine. Upravo je prof. dr. sc. Miroslav Bertoša, u suradnji s prof. dr. sc. Slavenom Bertošom, prof. dr. sc. Robertom Matijašićem i prof. dr. sc. Darkom Dukovskim, osmislio četverogodišnji dodiplomski studij povijesti, tada treći u zemlji. Osim što je potaknuo osnivanje ovog studija i pridonio osmišljavanju plana studija, prof. dr. sc. Miroslav Bertoša obnašao je ulogu predstojnika Odsjeka za povijest od 1994. do 2002. te ponovno od 2006. do 2008. godine. Od 2003. prof. dr. sc. Miroslav Bertoša nosi počasni naslov professor emeritus.

Osim što je predavao na Sveučilištu u Puli, držao je predavanja i na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, poslijediplomskom doktorskom studiju na Sveučilištu u Dubrovniku

i Odjelu za informatologiju i komunikologiju Sveučilišta u Zadru i Filozofskom fakultetu u Splitu.

Kada se govori o samom području njegovog znanstvenog rada, neizostavne su teme i istraživanja gospodarskih, društvenih, etničkih, migracijskih, kolonizacijskih i kulturno-antropoloških pojava u Istri od 15. do 18. stoljeća. Nadalje, svojim dugogodišnjim angažmanom, posvetio se proučavanju i kritičkoj analizi historiografske baštine Istre. Također, istraživao je demografsku povijest, s posebnim naglaskom na dinamikama u europskoj povijesti, posebno prateći avangardna nastojanja francuske škole *Annales*. Osim toga, bavio se i suvremenim aspektima razmišljanja o razvoju povijesne misli i historiografiji te metodologiji učenja i znanstvenog procesa u povijesti.

Kao predani istraživač istarske povijesti, prof. dr. sc. Bertoša napisao je mnogobrojne knjige, među kojima su *Etos i etnos zavičaja (Istra kao historiografski problem)* (1985.), *Jedna zemlja, jedan rat. Istra 1615-1618* (1986.), *Zlikovci i prognanici. Socijalno razbojništvo u Istri u XVII. i XVIII. stoljeću* (1989.), *Istra između zbilje i fikcije* (2003.), *Istra: Doba Venecije (XVI.-XVIII. stoljeće)* (1995.), *Kruh, mašta & mast: Prizori i memorabilije o staroj Puli (1947.-1957.)* (2007.), *Trošenje života: Gdje li je život što ga izgubih živeti?* (2023.) te druge. Prof. dr. sc. Bertoša bio je i autorom preko 120 znanstvenih radova, preko 110 stručnih i preglednih radova, a napisao je i mnogobrojne recenzije, osvrti i prikaze. Osim toga, napisao je 588 feljtona, elzevira i kolumni u novinama *Glas Istre* u kolumnama *Domišljanje Istre: između povijesnog i fikcijskog* te *Početak tisućljeća: Dijalozi i solilokviji*, a pisao je i u sklopu drugih novinskih članaka. Također, bio je glavni urednik, uz dr. sc. Roberta Matijašića, Istarske enciklopedije. Podsjećamo i da je prof. dr. sc. Bertoša u sedmom broju časopisa *Epulon* dao zanimljivi intervju<sup>1</sup> koji preporučujemo svima, koji još nisu, da pročitaju.

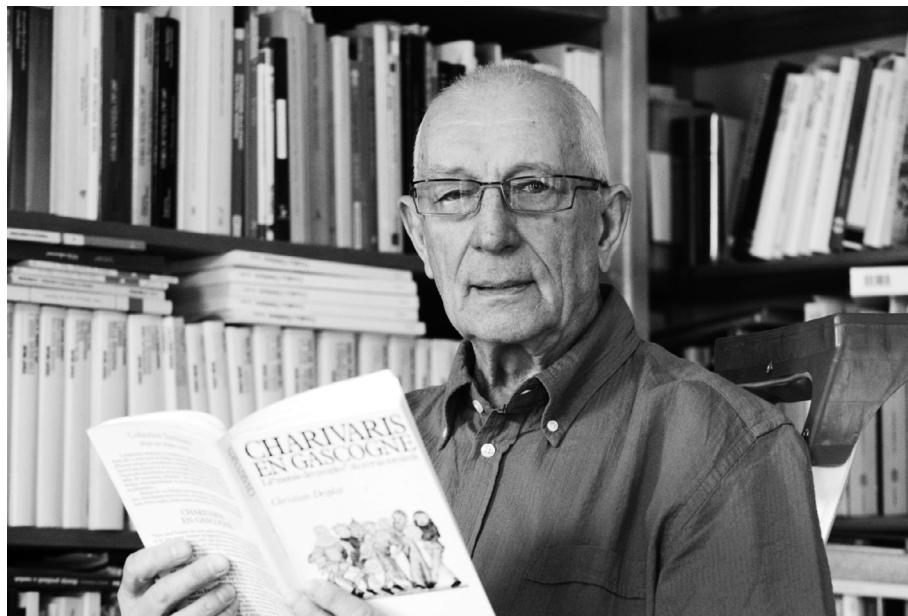
Predani rad i djelovanje prof. dr. sc. Bertoše donijeli su mu i nekolicinu nagrada i priznanja, uključujući nagradu „Mate Balota / Mijo Mirković“ (1969.), „Istaknuti kulturni radnik grada Pule“ (1990.) te državnu nagradu za znanstveni rad „Bartol Kašić“ (1994.). Potom je i 1997., odlukom predsjednika Republike, bio odlikovan „Redom hrvatskog trolista“ i „Spomenicom Domovinske zahvalnosti“. Godine 2006., za izniman doprinos unapređivanju znanosti, osobito u otkrivanju nove slike Pule, primio je „Nagradu Grada Pule za životno djelo“, a 2015. „Nagradu Ivan Lučić“.

---

1 Šuran, Aldo, „Intervju – profesor emeritus Miroslav Bertoša“, *Epulon*, br. 7., 2009, 11-21. Dostupno na: <https://ipd-ssi.hr/Epulon/%C4%8Casopis%20Epulon%207.pdf>.

Prof. dr. sc. Miroslav Bertoša za svoga je života stvorio doista bogatu riznicu znanstvenih djela, a svoje je djelovanje usmjerio i prema promicanju i poboljšanju same povijesne struke. Koliko su on i njegov rad značili za struku, ali i mnogima osobno, pokazala je komemoracija održana 10. studenog 2023. gdje su se okupili obitelj, prijatelji, kolege, suradnici, bivši studenti te ostali koji su pratili rad prof. dr. sc. Bertoše. Komemoracija i govori prisutnih potvrdili su upravo ono što je i njegovo djelovanje za života pokazivalo – prof. dr. sc. Miroslav Bertoša bio je vrstan znanstvenik i mislilac koji je ostavio duboki trag u mnogobrojnim sferama.

Gubitak akademika kao što je prof. dr. sc. Miroslav Bertoša težak je udarac za znanstvenu zajednicu i hrvatsko društvo u cjelini. Međutim, njegova neizbrisiva ostavština zauvijek će živjeti kroz njegova mnogobrojna djela. Vjerujem i da svi mi koji smo prošli kroz studij povijesti na Filozofskom fakultetu u Puli baštinimo dio njegovog predanog rada. Kao studenti koji su se upoznali s proučavanjem, pisanjem i podučavanjem povijesti upravo na Odsjeku koji je prof. dr. sc. Miroslav Bertoša pomogao izgraditi, mi smo živi prikaz njegovog doprinosa, a on će i dalje predstavljati inspiraciju za buduće naraštaje povjesničara.



**Miroslav Bertoša, (fotografija vlasništvo Glasa Istre, snimio Milivoj Mijošek), 2015.**  
(Izvor: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/1626/bertosa-miroslav>)